

Osobnostní a sociální výchova na 2. stupni ZŠ v novém RVP

FAQ

1. Co je hlavním cílem a smyslem Osobnostní a sociální výchovy (OSV) v revidovaném RVP ZV?

Smyslem OSV je vybavit žáky praktickými zkušenostmi a dovednostmi klíčovými pro jejich život, podpořit je v sebepoznání, osobním rozvoji, vztahu k sobě a druhým lidem. Zahrnuje schopnosti komunikace, interakce a spolupráce, emocionální a etický rozvoj, kariérové vzdělávání. Celkovým posilováním odolnosti pomáhá žákům zvládat složitý a měnící se svět, připravuje je na zvládání různých životních situací.

2. Jaké jsou hlavní okruhy obsahu Osobnostní a sociální výchovy?

Obsah OSV je rozdělen do tří hlavních okruhů:

- **Osobnostní rozvoj:** Zaměřuje se na podporu sebeuvědomění, sebepoznání, plánování rozvoje dovedností a kompetencí, zvládání učení a organizace času, práci s emocemi a zvládání stresových situací. Zahrnuje také schopnost sebehodnocení a prezentace vlastních dovedností a úspěchů.
- **Sociální a etický rozvoj:** Tento okruh se soustředí na rozvíjení podpůrných a respektujících vztahů, komunikační a interakční dovednosti pro spolupráci a běžný dialog. Důležitý je etický rozměr, prozkoumávání etických dilemat a rozhodování v situacích vyžadujících pomoc druhých či péči o vlastní bezpečí a potřeby.
- **Kariérový rozvoj:** Moderní pojetí zahrnuje nejen volbu povolání, ale i celoživotní kompetenci, která pomáhá občanům poznávat různá povolání, identifikovat se s nimi a využívat své dovednosti pro svět kolem sebe (domácnost, škola, dobrovolnictví, svět práce). Klíčové je budování vize budoucnosti a smyslu pro to, co se učí ve škole.

3. Čím se Osobnostní a sociální výchova liší od ostatních vzdělávacích oborů a průřezových témat?

OSV má několik specifík. Obsahem výuky je osobnost žáka a jeho praktické zkušenosti. Je velmi ukotvená v aktuální situaci žáka a ve vztazích ve třídě, například v reflexi procesu učení nebo spolupráce. Hodnocení v OSV primárně podporuje žáka v nastavování a hodnocení vlastních cílů osobního rozvoje.

OSV komplexně systematicky vede žáka k výsledkům učení, v modelovém ŠVP jako kontinuální předmět od 1. do 9. ročníku. Působí tak v synergii s průřezovým tématem „Péče o sebe“, které podporuje celoškolní přístup k wellbeingu žáků a s klíčovými kompetencemi (osobnostní, sociální, komunikační, k učení, podnikavosti a pracovní), které se rozvíjejí napříč všemi předměty ve škole.

4. Jakým způsobem revize RVP ZV promítají Osobnostní a sociální výchovu do vzdělávací oblasti?

V revidovaném RVP ZV OSV je nově široce pojatá jako rovnocenný vzdělávací obor, není již průřezovým tématem jako v předchozích RVP. Má systematicky ukotvené závazné očekávané výsledky učení, je zařazena pod inovovanou vzdělávací oblast (změna z „Člověk a svět práce“, nově „Člověk, jeho osobnost a svět práce“).

Tento posun zdůrazňuje význam rozvoje osobnostních a sociálních dovedností pro život, umožňuje ve formě předmětu systematický rozvoj mnoha dílčích dovedností v dostatečném časovém prostoru v každém ročníku základního vzdělávání.

Ve stejné vzdělávací oblasti je vedle ní také vzdělávací obor Polytechnická výchova a praktické činnosti, a společně pak oba obory podporují budoucí uplatnění na trhu práce.

5. Jaké konkrétní nástroje a projekty využívá škola Nika pro rozvoj OSV?

Škola Nika, jak představila Jana Bětík Wills, zavedla několik konkrétních nástrojů a projektů:

- **Přímo vyhrazené hodiny tématům OSV:** Tyto hodiny mají své pevné místo v rozvrhu a mají svůj specifický OSV obsah a cíle, 1x za týden na 45 minut probíhají třídnické hodiny, kde se třídní učitel věnuje převážně tématům OSV. Od první po sedmou třídu se pak ještě jednu hodinu v rozvrhu žáci věnují tématům OSV v předmětu „Příprava na budoucnost“. Žáci osmého a devátého ročníku mají předmět „Příprava na budoucnost“ čtyři hodiny týdně.
- V 6. třídě na začátku roku probíhá projekt „**Studijní návyky**“ (2 hodiny týdně), který je zaměřený na vědomé plánování, práci s cíli, hospodaření s časem, práci s portfoliem, poznámkami, myšlenkovými mapami, digitální hygienou a aktivními technikami učení.
- **Checkpointy:** Každý pátek na celém druhém stupni po školním shromáždění je čas věnovaný kontrole učiva, doplňování restů a celkové organizaci učení. Tento checkpoint je součástí předmětu „Příprava na budoucnost“.
- **Mindfulness techniky:** Od první po devátou třídu je pravidelně zařazován nácvik mindfulness technikám – pro trénink relaxace a posilování koncentrace.
- **Preventivní programy:** Třídnických hodin je hojně využíváno na preventivní programy s externisty anebo se školní psycholožkou (např. prevence poruch příjmu potravy, prevence šikany atd.).

- **Výjezdy a Survival:** Využívání škol v přírodě a podobných výjezdů pro intenzivní práci s tématy OSV. Ty škola pořádá pravidelně, každý ročník tak v součtu vyjede ze školy na různé outdoorové akce na 3 týdny v roce.
- **Konference ročníkových prací:** V 8. třídě děti prezentují své ročníkové práce na pódiu, což rozvíjí prezentační dovednosti a práci se stresem.
- **Tzv. koleje:** Jedna hodina týdně, kde se žáci napříč ročníky sdružují podle svého zájmu (např. IT kolej, kolej mediátorů, kolej kavárníků, kolej okrašlovací, knihovníků) a skutečně se starají o konkrétní věci ve škole, rozvíjejí specifické dovednosti a spolupráci. Tato kolej se koná 1x za rok. Žáci jich mohou tedy vyzkoušet za školní docházku devět nebo být 9 let v jedné.
- **Individuální rozhovory a skupinové koučky:** Pro podporu osobního rozvoje a stanovení cílů žáků, řešení problémových situací atd. má každý třídní na druhém stupni alokovan čas v rozvrhu, kde může s žáky individuálně mluvit.
- **Studovna:** Každý pátek jsou 3–4 hodiny vyhrazené pro samostatné studium a práci na vlastních cílech, podporující studijní autonomii. Tato studovna je zahrnuta do předmětu „Příprava na budoucnost“.

6. Jaká je role portfolia a sebehodnocení v Osobnostní a sociální výchově?

Portfolio a sebehodnocení hrají v OSV velmi důležitou roli. Petr Chaluš uvádí, že hodnocení v OSV primárně podporuje žáka v nastavování jeho osobních cílů rozvoje a v učení se hodnotit vlastní pokrok. Plánování osobního rozvoje a jeho vyhodnocování je totiž jedním z obsahů učiva, podporuje žáka do budoucnosti v jeho celoživotní práci se svým kariérovým portfoliem.

Jana Bětík Wills doplňuje, že v projektu „Studijní návyky“ se děti učí pracovat s portfoliem a poznámkami, což jim pomáhá zvědomit si, co individuálně potřebují k efektivnímu učení. Portfolio je tak vnímáno jako rozsáhlá aktivita, která může žáka tematicky provázet školou a poskytovat prostor pro hlubší a ucelenější práci na vlastním rozvoji.

7. Jaké dovednosti jsou považovány za nejdůležitější v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje podle účastníků webináře?

Podle průzkumu mezi účastníky webináře jsou za nejdůležitější dovednosti v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje považovány především komunikace. Dále jsou velmi důležité empatie, tolerance, sebereflexe, sebepoznání a sebepřijetí. Petr Chaluš velmi ocenil důraz na empatii a sebepřijetí, které považuje za klíčové dovednosti. Mezi doporučenými aktivitami se pak objevily i dramatizace a práce s portfoliem.

8. Jak lze získat další informace a podporu pro implementaci OSV ve školách?

Další informace a podporu pro implementaci OSV lze nalézt na portálu prohlednout.rvp.cz. Zde jsou dostupné charakteristiky oborů, jednotlivých okruhů (osobnostní, sociálně-etický, kariérový rozvoj), očekávané výsledky učení a vazby na další části kurikula, jako jsou průřezová témata a klíčové kompetence. Portál také nabízí ilustrace a ukázky aktivit pro pochopení výsledků učení.

Dále jsou k dispozici **modelové školní vzdělávací programy (ŠVP)**, které ukazují, jak OSV zpracovat, jakou jí dát časovou dotaci jako předmětu (1 h týdně v každém ročníku) a jak rozdělit výsledky učení do jednotlivých ročníků. Integrované modelové ŠVP nabízí navíc ještě možné propojení OSV s Výchovou ke zdraví a bezpečí (2 h týdně v každém ročníku).

Pro další vzdělávání učitelů v této oblasti existují i **Národní a územní metodické kabinety** pro OSV.

Jana Bětík Wills navrhuje budoucí webináře pro sdílení zkušeností s výukou OSV. Zdůrazňuje význam podpory ze strany vedení školy při zavádění předmětu OSV ve školách, kde ještě podobný předmět nemají, a profesní rozvoj pedagogů ve škole, kteří OSV témata vnímají jako klíčové pro rozvoj osobnosti žáka. Stejně tak pak kvalitní vysokoškolskou přípravu budoucích učitelů OSV.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webinári k revizi RVP ZV. Obsahuje odpovědi na často kladené dotazy od učitelů a dalších účastníků webináře a je určen pro pedagogy, vedení škol a další odbornou veřejnost.

Dokument je součástí série **FAQ k webinářům NPI ČR**, které se věnují jednotlivým vzdělávacím oblastem a tématům spojeným s revizí RVP.

Záznamy a další informace o webinářích najdete na: <https://webinare.rvp.cz/ips-kurikulum>.

O webinári

Lektoři: Mgr. Petr Chaluš, Jana Bětík Wills

Datum vysílání: 18. 3. 2025

Více informací: <https://webinare.rvp.cz/webinar-npi/119213>

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Máte další otázky?

Pro své případné dotazy využijte online konzultační centrum NPI.

kc.rvp.cz

